

Diagności laboratoryjni, czyli kto jest kim w laboratorium cz2

Zadania i obowiązki pracowników laboratorium

W medycznym laboratoriach diagnostycznych dostępnych jest wiele stanowisk, zależnych od wykształcenia oraz poziomu wiedzy akademickiej i technicznej. Wprawdzie na przestrzeni czasu terminologia nazw zajmowanych stanowisk ulegała zmianom, jednak kluczowe stanowiska to nadal: kierownik laboratorium, diagnosta laboratoryjny, technik analityki medycznej, laborant czy asystent wg Rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych . W publicznych zakładach opieki zdrowotnej stosuje się Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami. Wymienione rozporządzenie przewiduje określone kwalifikacje na dane stanowisko wraz z wymogiem doświadczenia w pracy zawodowej (Tab. 1), jednakże Art. 17. Ust 3 Ustawy o diagnostyce laboratoryjnej wymusza na Ministrze Zdrowia, określenie na drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Diagnostów Laboratoryjnych, wymagania, jakim powinno odpowiadać laboratorium, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań fachowych wobec personelu i kierownika laboratorium, warunków sanitarnych pomieszczeń i urządzeń.

Tabela 1. Wybrane kwalifikacje wymagane od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami wg Rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych

Stanowisko	Wymagane kwalifikacje	Liczba lat pracy w zawodzie lub inne dodatkowe kwalifikacje
Starszy asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł zawodowy diagnosty laboratoryjnego oraz tytuł specjalisty lub specjalizacja II stopnia w dziedzinie właściwej dla diagnostów laboratoryjnych	7 lat pracy w zawodzie diagnosty laboratoryjnego
Asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł zawodowy diagnosty laboratoryjnego oraz co najmniej specjalizacja I stopnia w dziedzinie właściwej dla diagnostów laboratoryjnych	5 lat pracy w zawodzie diagnosty laboratoryjnego
Młodszy asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł zawodowy diagnosty laboratoryjnego	3 lata pracy w zawodzie diagnosty laboratoryjnego
Diagnosta laboratoryjny	Tytuł zawodowy diagnosty laboratoryjnego	
Starszy technik analityki medycznej	Ukończenie liceum medycznego, technikum lub szkoły policealnej publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej i uzyskanie tytułu zawodowego technika analityki medycznej lub ukończenie szkoły policealnej i uzyskanie tytułu zawodowego technika medycznego analityki	3 lata pracy w zawodzie technika analityki medycznej
Technik analityki medycznej	Ukończenie liceum medycznego, technikum lub szkoły policealnej publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej i uzyskanie tytułu zawodowego technika analityki medycznej lub ukończenie szkoły policealnej i uzyskanie tytułu zawodowego technika analityki lub technika medycznego analityki	
Starszy laborant diagnostyki laboratoryjnej	Co najmniej wykształcenie średnie	co najmniej 5-letnie zatrudnienie na stanowisku laboranta przed dniem wejścia w życie rozporządzenia
Laborant diagnostyki laboratoryjnej	Co najmniej wykształcenie średnie	zatrudnienie na stanowisku laboranta przed dniem wejścia w życie rozporządzenia
Starsza pomoc laboratoryjna, Starsza salowa	Podstawowe wykształcenie oraz przeszkolenie w miejscu pracy	3
Pomoc laboratoryjna, salowa	Podstawowe wykształcenie oraz przeszkolenie w miejscu pracy	
Starszy asystent	Tytuł zawodowy magistra oraz tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie właściwej dla stanowiska lub stopień naukowy doktora, lub studia podyplomowe, właściwe dla powierzonych zadań na stanowisku pracy	7
Asystent	Tytuł zawodowy magistra oraz tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie właściwej dla stanowiska lub stopień naukowy doktora, lub studia podyplomowe, właściwe dla powierzonych zadań na stanowisku pracy	5
Młodszy asystent	Tytuł zawodowy magistra lub inny równorzędny	
Starsza sekretarka medyczna, starsza rejestratorka medyczna	Średnie wykształcenie	5
Rejestratorka medyczna, sekretarka medyczna	Średnie wykształcenie	

Art. 17. Ust 3 Ustawy o diagnostyce laboratoryjnej wymusza na Ministrze Zdrowia, określenie na drodze rozporządzenia, po zasięgnięciu opinii KRDL, wymagania, jakim powinno odpowiadać laboratorium, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań fachowych wobec personelu i kierownika laboratorium, warunków sanitarnych pomieszczeń oraz urządzeń.

Wykaz kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych na poszczególnych stanowiskach pracy w medycznym laboratorium diagnostycznym przewiduje Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 marca 2004 r. w sprawie wymagań, jakim powinno odpowiadać Medyczne Laboratorium Diagnostyczne (Tab. 2). Rozbieżności w przedstawionych zarządzeniach dla MLD będących jednocześnie publicznymi jednostkami ochrony zdrowia mogą powodować różnicowane interpretowane. Wymienione wyżej dwa rozporządzenia ustalające kwalifikacje zawodowe mają status aktu prawnego: obowiązujący.

Tabela 2. Wykaz kwalifikacji niezbędnych do wykonywania zadań zawodowych na poszczególnych stanowiskach pracy w laboratorium wg Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań, jakim powinno odpowiadać Medyczne Laboratorium Diagnostyczne.

Stanowisko	Wymagane kwalifikacje	Liczba lat pracy w zawodzie
Starszy asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł diagnosty laboratoryjnego oraz tytuł specjalisty w dziedzinach przydatnych do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej	7
Starszy asystent diagnostyki laboratoryjnej	Osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu lekarza oraz tytuł specjalisty w dziedzinach przydatnych do wykonywania diagnostyki laboratoryjnej	7
Asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł diagnosty laboratoryjnego oraz specjalizacja I stopnia w dziedzinach przydatnych do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej	5
Asystent diagnostyki laboratoryjnej	Osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu lekarza oraz specjalizacja I stopnia w dziedzinach przydatnych do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej	5
Młodszy asystent diagnostyki laboratoryjnej	Tytuł diagnosty laboratoryjnego	
Młodszy asystent	Osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu lekarza	
Młodszy asystent	Ukończone studia wyższe mające zastosowanie w diagnostyce laboratoryjnej	
Kierownik zespołu techników analityki medycznej	Tytuł diagnosty laboratoryjnego	2
Kierownik zespołu techników analityki medycznej	Tytuł zawodowy technika analityki medycznej	10
Kierownik zespołu techników analityki medycznej	Tytuł zawodowy licencjata na kierunku analityka medyczna	5
Starszy technik analityki medycznej	Tytuł zawodowy technika analityki medycznej	5
Starszy technik analityki medycznej	Tytuł zawodowy licencjata na kierunku analityka medyczna	2
Technik analityki medycznej	Tytuł zawodowy technika analityki medycznej	
Technik analityki medycznej	Tytuł zawodowy licencjata na kierunku analityka medyczna	
Starszy laborant*	Wykształcenie Średnie*	5
Laborant*	Wykształcenie Średnie*	
Starsza pomoc laboratoryjna	Wykształcenie Średnie oraz przeszkolenie w miejscu pracy	5
Pomoc laboratoryjna	Wykształcenie Średnie oraz przeszkolenie w miejscu pracy	
Starsza salowa/sanitariusz	Wykształcenie co najmniej podstawowe	5
Salowa/sanitariusz	Wykształcenie co najmniej podstawowe	
Starsza: sekretarka medyczna, rejestratorka medyczna	Wykształcenie Średnie	5
Sekretarka medyczna, rejestratorka medyczna	Wykształcenie Średnie	

* Dotyczy tylko osób, które w dniu wejścia w życie rozporządzenia posiadały uprawnienia do wykonywania czynności diagnostyki laboratoryjnej w rozumieniu dotychczasowych przepisów i były zatrudnione w laboratorium.

Kierownik medycznego laboratorium diagnostycznego

Kierownikiem laboratorium medycznego wg Ustawy o diagnostyce laboratoryjnej nie musi być osoba ze stopniem naukowym doktora /doktora habilitowanego czy tytułem naukowym profesora, jakkolwiek w przypadku laboratorium medycznego będącego jednocześnie jednostką instytutu badawczego bądź uczelni medycznej niejednokrotnie statuty/regulaminy instytutów czy uczelni wymagają od kierownika stopnia czy tytułu naukowego z dyscypliny nauk medycznych/farmaceutycznych. Wg Rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami, wymogiem podstawowym, które musi spełniać kierownik MLD jest wykształcenie wyższe i tytuł specjalisty lub specjalisty II stopnia w odpowiedniej dziedzinie medycyny oraz odpowiedni stażem pracy 14. Kierownikiem laboratorium może być osoba, która posiada tytuł specjalisty zgodny z profilem laboratorium.

Kierownik zakładu patomorfologii

Kierownikiem zakładu patomorfologii może być lekarz posiadający tytuł specjalisty w dziedzinie patomorfologii lub specjalisty drugiego stopnia w dziedzinie patomorfologii. Czynności diagnostyki patomorfologicznej, mają na celu ustalenie rozpoznania patomorfologicznego w celach profilaktycznych, diagnostycznych i leczniczych. Osobą uprawnioną do wykonywania czynności diagnostyki patomorfologicznej jest lekarz posiadający tytuł specjalisty w dziedzinie patomorfologii, ale również diagnosta laboratoryjny, który ma uprawnienia do wykonywania niektórych czynności diagnostyki patomorfologicznej.

Diagnosta laboratoryjny

Osoba pełniąca tę funkcję odpowiada za wykonywanie zarówno badań rutynowych jak i wysoce specjalistycznych w procesie diagnostycznym i/lub leczniczym, wyszukiwanie i rozwiązywanie problemów (zapobieganie i rozwiązywanie problemów związanych z wynikami, próbkami lub aparatami) i przekazywanie wyników oznaczeń patologowi lub lekarzowi. Diagnosta laboratoryjny wykonuje badania mikroskopowe w próbkach krwi lub płynów ustrojowych na obecność bakterii, pasożytów, grzybów lub komórek mogących wskazywać na rozwój

nowotworu lub innych chorób oraz odpowiada za monitorowanie kontroli jakości, ocenę nowych aparatów oraz wdrażanie procedur związanych z oznaczeniami. Kompetencje diagnosty laboratoryjnego są określone w standardach kształcenia absolwenta na kierunku analityka medyczna/medycyna laboratoryjna jednolitych studiów magisterskich trwających nie krócej niż 10 semestrów.

Wielu diagnostów zatrudnionych na stanowisku młodszego asystenta diagnostyki laboratoryjnej, posiadających odpowiedni tytuł zawodowy magistra specjalizuje się w określonej dziedzinie, takiej jak hematologia, chemia kliniczna, immunologia, patologia molekularna, cytogenetyka, mikrobiologia lub transfuzjologia.

Niezależnie od zajmowanego stanowiska, diagnosta laboratoryjny ma prawo i obowiązek pogłębiania i aktualizowania wiedzy i umiejętności zawodowych, w tym w szczególności ma prawo do uzyskiwania tytułu specjalisty w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia zgodnie z art. 30 Ustawy o diagnostyce laboratoryjnej, którego aktem wykonawczym jest Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2017 r. w sprawie ciągłego szkolenia diagnostów laboratoryjnych, zgodnie z kryteriami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 3 marca 2004 r. w sprawie wymagań, jakim powinno odpowiadać medyczne laboratorium diagnostyczne 8 lub Rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie kwalifikacji wymaganych od pracowników na poszczególnych rodzajach stanowisk pracy w podmiotach leczniczych niebędących przedsiębiorcami z dnia 20 lipca 2011 r. podniesienie kwalifikacji przez diagnostę laboratoryjnego umożliwia mu awans na wyższe stanowisko. Każde zajmowane stanowisko pracowników podmiotów leczniczych działających w formie jednostki budżetowej ma określone wynagradzanie zasadnicze.

Technik analityki medycznej

Technik analityki medycznej to osoba, która ukończyła liceum ogólnokształcące, trzyletnie liceum profilowane, dwuletnie liceum uzupełniające oraz szkołę policealną publiczną lub niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej i uzyskała tytułu zawodowy technika analityki medycznej . W roku szkolnym 2004/2005 odbyła się ostatnia rekrutacja kandydatów szkół policealnych do klas prowadzących kształcenie w zawodzie technika analityki medycznej na mocy Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 maja 2004 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

Personel pomocniczy

W gronie pracowników medycznych laboratoriów diagnostycznych są również pracownicy nie wymienieni w ustawie o diagnostyce laboratoryjnej a będący nieocenioną pomocą w procesie wykonywania czynności laboratoryjnych. Są oni wymienieni w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 3 marca 2004 r. w sprawie wymagań, jakim powinno odpowiadać medyczne laboratorium diagnostyczne. Pracownicy tacy jak laborant, pomoc laboratoryjna, salowa/sanitariusz, sekretarka medyczna, rejestratorka medyczna, wpływają na zwiększenie wydajności pracy całego MLD.

Większość laboratoriów wymaga potwierdzonych kwalifikacji zawodowych, gwarantujących kompetencje w wybranym obszarze działania.

Podsumowanie

Wiele medycznych laboratoriów diagnostycznych poszukuje specjalistów począwszy od osób z wykształceniem policealnym po osoby o specjalistycznej wiedzy i wykształceniu. Liczba pracowników w każdym laboratorium musi być wystarczająca do obsługi liczby i złożoności wykonywanych badań, zależnych od liczby próbek i stosowanych metod badawczych. Z tej przyczyny skład osobowy każdego laboratorium może być różny. Oprócz specjalistów laboratoryjnych w laboratoriach mogą pracować również asystenci, stażyści, rezydenci, i pracownicy naukowci, jednak to diagnosty laboratoryjni i technicy analityki medycznej odgrywają kluczową rolę w pracy z materiałem diagnostycznym, wykonaniem oznaczeń oraz zapewnieniu dokładności, niezawodności i punktualności w wydawaniu wyników. Są to więc osoby niezmiernie ważne w procesie ochrony zdrowia, chociaż mają ograniczony kontakt z pacjentami, w przeciwieństwie do innych zawodów medycznych.